

Motion till riksdagen 2020/21:3796

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2020/21:79 En tillfällig covid-19-lag

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att giltighetstiden för de föreskrifter och beslut som meddelas med stöd av den tillfälliga lagen bör regleras och omprövas kontinuerligt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden som regeringen har på sig för att underställa de föreskrifter som har meddelats med stöd av den tillfälliga lagen en prövning i riksdagen bör förkortas till ”omgående” och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra formuleringen ”andra åtgärder för att förhindra smittspridningen” till ”andra åtgärder av liknande karaktär för att förhindra smittspridningen” under paragraferna 7–10 och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 12 § ”Förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek” stryks ur lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I propositionen föreslås en ny lag som möjliggör införandet av särskilda begränsningar avseende allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, platser för fritids- eller kulturverksamhet, handelsplatser, kollektivtrafik och inrikes flygtrafik samt platser för privata sammankomster i syfte att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Den nya lagen är avsedd att möjliggöra träffsäkra åtgärder som inte i onödan hindrar sådan verksamhet som kan genomföras på ett från smittskyddssynpunkt säkert sätt.

Vänsterpartiet ser nyttan med en ny lagstiftning som syftar till att minska smittspridningen i landet. Vi anser dock att regeringens hantering av framtagandet av den nya lagstiftningen är mycket bristfällig. Vi delar Lagrådets mening att det borde ha stått

klart för regeringen redan när de tillfälliga bemyndigandena upphörde att gälla under sommaren att det fanns ett behov av att ha ett ändamålsenligt regelverk i kraft för att kunna säkerställa beredskapen för att hantera en eventuellt ökad smittspridning under hösten. Regeringens dåliga framförhållning och beredskap har bidragit till att tidsfristen för remissinstanserna förkortats kraftigt samt försvårat för oppositionen att fördjupa sig i vilka konsekvenser den föreslagna lagstiftningen kan få för samhället i stort. Hanteringen ställer därför stora krav på löpande uppföljning av lagen och vid eventuellt behov av ytterligare lagstiftning, på grund av ökad smittspridning, bör regeringen involvera oppositionen i ett tidigare skede av processen.

För Vänsterpartiet är det ytterst viktigt att en ny covid-19-lag används med stor försiktighet. Lagen och dess bemyndiganden bör enbart användas när inga andra tillgängliga åtgärder har visat sig tillräckliga. Alla förslag till inskränkningar av människors rörelsefrihet måste vara tidsbegränsade och proportionella i förhållande till sitt syfte och tillämpningen av lagen måste vara transparent och tydlig. Mot bakgrund av detta vill vi slå fast att de bestämmelser som föreslås i den föreliggande lagen inte utan vidare bör eller kan användas som grund för mer allmän lagstiftning om extraordinära befogenheter och begränsningar vid kriser i fredstid.

Vänsterpartiet vill även understryka att lagförslaget kan få en mycket negativ inverkan på folkhälsan. Vi anser därför att särskild hänsyn bör tas till barn och unga samt personer med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar och deras särskilda behov av bibehållen hälsa även under en pandemi. Vi vill också framhålla att tillämpningen av lagen kommer att få mer negativa och mer långtgående konsekvenser för ekonomiskt utsatta grupper i samhället. Personer som bor och lever trångt drabbas hårdare när aktiviteter och sociala mötesplatser stängs ned. För många människor är tillgången till ett bibliotek en förutsättning för att kunna studera eller göra sina ärenden på internet.

Vänsterpartiet välkomnar regeringens förslag att giltighetstiden för lagen, och de följdändringar i ordningslagen som föreslås i propositionen, begränsas t.o.m. utgången av september 2021. I likhet med riksdagens ombudsmän och Folkhälsomyndigheten anser vi dock att det är ytterst viktigt att även de föreskrifter och beslut som meddelas med stöd av den tillfälliga lagen inte gäller längre än vad som är absolut nödvändigt. Vi förordar därför att giltighetstiden för de föreskrifter och beslut som meddelas med stöd av lagen bör regleras och omprövas kontinuerligt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I propositionen föreslås även att vissa av regeringens föreskrifter som har meddelats med stöd av den nya lagen inom en vecka, genom proposition i varje enskilt fall, ska underställas riksdagens prövning. I likhet med ett stort antal remissinstanser förordar Vänsterpartiet en kort tidsfrist. Som lagen är konstruerad så kommer riksdagens möjlighet att påverka regeringens beslut att vara mycket begränsad. I syfte att öka riksdagens möjlighet att göra en proportionalitetsbedömning vid beslut om stora begränsningar av människors rörelsefrihet bör tiden som regeringen har på sig för att underställa de föreskrifter som har meddelats med stöd av den tillfälliga lagen en prövning i riksdagen förkortas till ”omgående”. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I sitt utlåtande lyfter Lagrådet frågan om samordning. Eftersom lagförslaget innebär att normgivningskompetens delegeras till regeringen, statliga myndigheter på såväl nationell som regional nivå samt kommuner finns det en risk för att föreskrifter och beslut bestäms på flera olika nivåer. Detta kan leda till att det blir svårt att dels

överblicka det samlade ingreppet i de grundläggande fri- och rättigheterna, dels få klarhet i hur olika föreskrifter och beslut förhåller sig till varandra. Vänsterpartiet delar Lagrådets mening att det är av stor vikt att det finns en organisation på plats som garanterar en effektiv samordning inför antagandet av föreskrifter och beslut. För att riksdagen i sin tur ska ha möjlighet att fatta välgrundade beslut anser Vänsterpartiet att regeringen bör ha en samlad bild av de föreskrifter och beslut som fattas samt att de fortlöpande ska rapportera dessa till riksdagen.

Vidare delar Vänsterpartiet kammarrättens kritik mot formuleringen ”andra åtgärder för att förhindra smittspridningen”. I förslaget till lagtext under paragraferna 7–11 finns en exemplifierande uppräkningslista av vilka krav som föreskrifter om särskilda begränsningar får innehålla och som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela. I respektive paragraf anges ”andra åtgärder för att förhindra smittspridningen”. I syfte att göra lagstiftningen tydligare och mer förutsägbar bör formuleringen ändras till ”andra åtgärder av liknande karaktär för att förhindra smittspridningen”. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I propositionen föreslås att regeringen ska få meddela föreskrifter om förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek på platser dit allmänheten har tillträde. Sådana föreskrifter ska dock inte innebära ett förbud som omfattar sällskap som tillhör samma hushåll. Vänsterpartiet delar inte regeringens bedömning att de integritetsrisker som kan uppstå, när tillsynsmyndigheten ska klargöra vilka relationer olika personer har till varandra för att kunna bedöma om en sammankomst är befogad eller inte, bör tolereras. Mot bakgrund av att föreskriften inte går att överklaga och att paragrafen kan innebära långtgående inskränkningar i den personliga friheten anser vi, i likhet med Folkhälsomyndigheten och juridiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet, att 12 § ”Förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek” ska strykas ur lagstiftningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringen föreslår även en motsvarande möjlighet att införa förbud mot att vistas i en park, på en badplats eller på någon annan liknande särskilt angiven plats, om det på platsen finns en påtaglig risk för trängsel. För många människor är möjligheten att komma ut och röra på sig i exempelvis en park eller annat grönområde nödvändigt för att kunna bibehålla sin hälsa. Detta kan vara särskilt viktigt för barn och unga och för personer som bor och lever trångt. Om stranden, lekparken eller grönområdet i ett visst område stängs ned helt kan det leda till att personer med begränsade resurser och utan tillgång till bil blir fast i det egna hemmet utan möjlighet till lek eller motion. Vänsterpartiet ser även problem med hur man ska kontrollera att ett sådant förbud efterföljs samt vem inom området som kan anses straffansvarig. Risken finns att personer som redan lever i ekonomisk utsatthet blir extra utsatta för påföljd, genom exempelvis böter, eftersom de i regel har sämre förutsättningar att följa förbud och restriktioner som dessa.

Avslutningsvis vill vi lyfta frågan kring faran med muterade virus i samband med djurindustri. I vårt grannland Danmark upptäcktes exempelvis under det gångna året ett muterat covid-19-virus hos minkar inom pälsindustrin och nu kommer det rapporter om att danska minkfarmare för dialog med svenska minkfarmare om att flytta djur över gränsen. För Vänsterpartiet är det ytterst viktigt att regeringen säkerställer att det finns lagstiftning på plats för att skyndsamt kunna stänga ned exempelvis minkfarmar eller annan djurindustri i Sverige i det fall muterade virus skulle upptäckas även här.

Nooshi Dadgostar (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Maj Karlsson (V)

Håkan Svenneling (V)

Tony Haddou (V)

Karin Rågsjö (V)

Jessica Wetterling (V)